

Pilar Argelés Masó

**Si el personal està bé,
el malalt també estarà bé**

“Per a mi, que vaig estar ingressada al pavelló de nenes, va ser dur tornar-hi. Però vaig pensar que també podia fer alguna cosa per l’hospital que em va acollir quan estava malalta.”

Pilar Argelés va ser pionera dins el món de la infermeria. Formada en hospitals dels Estats Units, va treballar per l’International Center for Medical Research and Training als anys 60. Va ser directora d’Infermeria de la Mútua de Terrassa i l’Hospital Clínic. A l’Hospital de l’Esperit Sant, on va ser directora d’Infermeria des del 1985 fins al 2000, va implantar una organització basada en el model holístic, que considera el pacient com un tot, des d’un punt de vista biopsicosocial.

Va revolucionar la infermeria i la va projectar cap al futur, assentant les bases sobre les quals se sustenta el model actual. El seu testimoni té un doble valor ja que, a la visió professional com a directora d'Infermeria de l'Hospital, hi afegeix la mirada emocionada al seu passat com a malalta ingressada al pavelló de nenes.

La seva vinculació amb l'Hospital és molt especial.

Vaig estar ingressada dos anys i mig al pavelló de nenes, o sigui que hi tinc una relació molt especial, amb l'Hospital. Tenia quinze anys quan em van començar a tractar de la tuberculosi. Era dur, perquè amb els dos pulmons col·lapsats quasi no respire. Jo aleshores feia sisè de Batxillerat. Vaig perdre la memòria; deien que era per falta d'oxigen. I em van deixar fer el setè assignatura per assignatura. Dels quinze als vint-i-un anys vaig estar en tractament; vaig portar pneumotòrax durant sis anys en un pulmó i cinc en l'altre.

Als anys cinquanta se'n va anar a Costa Rica i va començar el seu periple formatiu per Amèrica.

La meua il·lusió era ser infermera, però el meu pare volia que estudiés Magisteri, així que vaig fer Magisteri i ATS alhora. Després, per motius personals, vaig marxar a l'estranger i vaig treballar d'infermera dos anys a l'Hospital Sant Joan de Déu de San José de Costa Rica. A l'hospital mateix feien cursos d'actualització i em vaig formar allà. La infermeria estava molt més avançada que a Espanya –en plena postguerra– i tenien assessores de l'OMS, que em van obrir moltes portes.

Quan l'International Center for Medical Research and Training va projectar obrir una delegació a Costa Rica i buscava dues infermeres, vaig presentar-me i vaig formar-me en epidemiologia quelcom que em va permetre obtenir una de les dues places. Després de treballar-hi dos o tres anys em van fer l'encàrrec d'obrir la delegació d'Hondures; jo ja era a Tegucigalpa participant en una investigació sobre la vacuna del xarampió en col·laboració amb el Communicable Disease Center d'Atlanta. Va ser una època molt enriquidora professionalment.

Però cada vegada que tornava a casa se li removia tot.

Venia cada any i era un drama, perquè els meus pares eren grans i la tuberculosi els havia pres l'altre fill. I com que jo tenia molt contacte amb l'OMS em van recomanar que em formés en gestió, perquè aquí hi havia moltes necessitats. Vaig tornar l'any seixanta-vuit.

Vaig anar a Sant Pau, a Cures Intensives, però no em va agradar gens la manera de treballar. En canvi, a la Mútua de Terrassa, ja vaig poder posar en pràctica el concepte d'infermeria que tenia. Al poc d'incorporar-m'hi vaig fer un *stage* als Estats Units; tenia molt clar què volia fer però no tant com ho havia de fer, i vaig estar-me quatre mesos a diferents hospitals, a Nova York i a Washington. També em van enviar a Colòmbia i a Xile, que tenien menys recursos però estaven molt ben organitzats, i eren una bona referència de cara al treball a Espanya.

En què consistia aquesta visió de la infermeria?

Consistia en la introducció del concepte de procés d'atenció d'infermeria segons el model de necessitats de Virginia Henderson. Aquesta visió girava en torn a l'atenció integral del pacient: cures competents, segures i científiques que cobrissin les necessitats físiques, psicològiques, espirituals i d'aprenentatge del malalt. Tot això, tenint molt en compte el personal, perquè si el personal està bé, el malalt també estarà bé.

El model incorporava des de la filosofia que ha d'emanar de Gerència fins a aspectes de formació. I tot traduït en objectius. Això, lògicament, comportava importants canvis en la gestió del treball. Cada persona tenia assignades unes funcions i sabia què s'esperava d'ella. Les competències estaven molt ben definides. I els processos, molt sistematitzats.

I amb aquest model, va arribar a l'Hospital i ho va capgirar tot.

Sí, la veritat és que vaig trencar molts motlles. Em vaig formar als Estats Units quan aquí encara no se sabia què era la gestió. Quan vaig arribar a l'Hospital, l'any 85, els vaig avisar que ho canviaria tot. Vaig entrar com a directora d'Infermeria però depenent del director mèdic. De seguida, i promogut pel mateix director mèdic, es va crear la Direcció d'Infermeria, que va començar a ser autònoma. La veritat és que vaig poder treballar amb molta llibertat.

Com va canviar en el dia a dia l'aplicació del model?

A l'Hospital es feia molta feina, però no hi havia res escrit; no estava sistematitzat. El canvi va ser implantar aquesta filosofia, aquests objectius i aquestes normes. La germana Blanca em va ajudar moltíssim; aleshores feia de cap d'infermeres i em va posar totes les facilitats; de fet, vaig tenir col·laboració de tothom. L'estructura, evidentment, va canviar molt: es va haver de contractar molt personal.

Penso que perquè funcionin les coses hi ha d'haver un bon ambient, bona col·laboració, i s'ha de tractar la gent amb humanitat. A la feina hi estàs moltes hores. El benestar del professional és molt important, com també ho és la formació i el creixement personal.

Va potenciar el desenvolupament professional.

En espanyol hi havia molt poca literatura científica d'infermeria; en canvi, als Estats Units es gastaven sis mil milions de pessetes en investigació d'infermeria! Per accedir al coneixement calia entendre l'anglès, així que vaig posar una professora d'anglès perquè les infermeres poguessin fer classe abans o després del torn.

Cal orientació al personal de nova incorporació; després se l'ha d'orientar en el lloc de treball i, finalment, s'ha de fer formació continuada perquè vagi progressant i pugui donar millor qualitat d'assistència. Nosaltres ho vam fer així.

Va haver-hi una època que no hi havia infermeres, i a nosaltres mai no

ens en faltaven. Venien a l'hospital perquè sabien que allà no les deixaríem soles; que quan arribessin acabades de graduar, tindrien tot l'acompanyament per créixer professionalment.

Van ser pioners en la informatització de les cures d'infermeria.

Vam implantar un programa informàtic, basat en el model de Virginia Henderson, i una experta venia a fer formació. Cada infermera havia de tenir un PC, i això en aquella època era inaudit; ni els metges en tenien, d'ordinador. Es va haver de formar tot el personal, que aleshores no tenia coneixements d'informàtica. Es va començar a treballar conjuntament amb l'equip mèdic per fer les guies mèdiques i d'infermeria.

Vam ser el primer hospital que va aplicar aquest programa informàtic, un programa d'infermeria, amb plans de cures, etc., per donar atenció integral al malalt, de forma individualitzada i per als diferents processos.

La gent, s'hi va agafar o hi va haver resistències?

No, no va haver-hi resistències. Sí que hi va haver coses, però sempre ens vam entendre. Hi havia gent que deia que jo anava per lliure i jo deia "no és que vagi per lliure, sinó que jo vull que la meua gent creixi. Tots hem de créixer alhora, anar a l'una".

També vaig cuidar molt la selecció de personal. Jo mirava que es poguessin adaptar a aquella filosofia. I el cert és que la gent treballava molt bé. Vaig estar molt bé a l'Hospital i

crec que l'equip també estava a gust. Estic satisfeta d'aquella època.

Per a vostè devia ser dur tornar a l'Hospital, després de l'experiència com a malalta.

Molt. Al principi me'n volia anar i gràcies a la germana Blanca vaig aguantar. Era molt trist, perquè moltes de les nenes ingressades no se'n van sortir. Però vaig pensar que també podia fer alguna cosa per l'hospital que em va acollir quan estava malalta. Encara hi havia alguns dels metges que, durant sis anys, em van tractar cada setmana. Vaig demanar al Dr. Mañé i al Dr. Noguera que no diguessin res del meu passat a l'Hospital i es van portar molt bé. La Direcció sí que ho sabia. Va ser una època molt dura i al principi em costava molt parlar-ne. Encara m'emociono quan hi penso.

Discrepa de qui diu que "els problemes personals es deixen a casa".

Els problemes personals ningú no els deixa a la porta; quan tens un problema, el portes a sobre i això et neguiteja i et pot fer rendir menys. Per tant, el que hem de fer és ajudar aquesta persona; cal garantir una bona col·laboració i un bon ambient. I penso que, aquí, la cosa va anar bé. Hi havia una gent molt maca, estic molt contenta amb la gent que tenia treballant a l'Hospital; me'n recordo moltíssim.

Jo m'hi hagués volgut quedar més temps; fins i tot el Comitè d'Empresa va demanar que jo pogués continuar. Però no va poder ser i em vaig haver

de jubilar. Fa un temps em van demanar que publicqués el model de gestió que havia aplicat a l'Hospital i ara estic treballant en això. O sigui que als 82 anys encara continuo amb la Infermeria al cap.